

RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM
SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA
NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2019.
GODINU**

NOVEMBAR 2020.

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM SLUČAJEVIMA KRŠENJA
PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BOSNI I
HERCEGOVINI ZA 2019. GODINU**

Izdavač:

RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI
KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE

Sarajevo 2020.

**IZVJEŠTAJ O REGISTRIRANIM
SLUČAJEVIMA KRŠENJA PRAVA
NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA
U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2019.
GODINU**

Sadržaj

UVOD	7
OPĆE INFORMACIJE	9
A. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA	9
B. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE	10
C. ZAKONA O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI	10
D. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE	10
SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ-e TOKOM 2019.	12
PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BIH ZA 2019.	13
A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKE ZAJEDNICE BIH TOKOM 2019.	13
B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2019.	14
1. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice	14
2. Verbalni i fizički napadi	16
3. Diskriminacija u javnim ustanovama	18
4. Govor mržnje i islamofobija	19
PROPISI KOJI SADRŽE SPORNE ODREDBE	21
PREPORUKE	24
PRILOG IZVJEŠTAJU	26
PRIMJERI DOBRE PRAKSE	26

UVOD

Izveštaj o registriranim slučajevima kršenja prava na slobodu vjere muslimana u Bosni i Hercegovini sadrži slučajeve koje je Komisija za slobodu vjere Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini primila i razmatrala u 2019. godini. Prvi dio Izveštaja je Uvod, nakon Uvoda, u drugom dijelu ponuđene su opće informacije o radu Komisije. U trećem dijelu je Sažetak izveštaja o radu Komisije. Slijedi četvrti dio Izveštaja koji obuhvata pojedinačne žalbe i prigovore muslimana na ograničavanje prava na slobodu vjere ili diskriminaciju. U ovom segmentu se i dalje ističu dva ključna problema - prvi se tiče ostvarivanja prava na rad muslimankama koje nose mahramu i njenog nošenja na radnom mjestu a drugi se tiče obavljanja namaza općenito, džuma-namaza posebno, tokom radnog vremena. Ovaj dio uključuje i slučajeve kršenja slobode vjere registrirane kroz praćenje medija a koji se ogledaju u sknavljenju džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice. I u izvještaju za 2019. godinu je segment obrazovanja (diskriminacija bošnjačke djece u obrazovnim institucijama u BH entitetu Republika Srpska). Posljednji, peti dio, sadrži preporuke.

Općenito u Bosni i Hercegovini postoji dobra zakonska osnova za zaštitu ljudskih prava i eliminaciju diskriminacije. Međutim, teškoće se javljaju u primjeni zakonskih propisa, često zbog neusklađenosti ili različite organizacione strukture državne organizacije i njenog ustrojstva, zatim zbog nedovoljne edukacije, nepoznavanja zakonskih mogućnosti te specifičnih vjerskih potreba.

Ipak, Komisija upozorava na neprimjerenu ikonografiju, svetkovine, slave i druge diskriminirajuće sadržaje u javnim ustanova i institucijama, naročito u Republici Srpskoj. Uočeno je pretjerano, neprimjereno prisustvo ikonografije u javnim ustanovama i institucijama koje pripadnike drugih vjerskih uvjerenja dovode u nepovoljan i diskriminatorni položaj. Krsne slave, religijski obredni programi kojima su podvrgnuti i muslimani ugrožavaju njihovo

pravo na slobodu vjere i uvjerenja, a što je naročito izraženo u javnim školama.

Velik broj gradova i opština u RS-u obilježavaju jedan pravoslavni praznik kao dan opštine. Ti dani se obilježavaju kao javni praznici. Pravoslavni religijski praznik, Spasovdan je krsna slava grada Banja Luka. Ovaj praznik obilježava grad Banja Luka zajedno s SPC svake godine 6. juna. Obilježavanje počinje obavljanjem svete religijske liturgije i obično je u sklopu šire manifestacije koju organizuje grad Banja Luka pod nazivom „Proljeće u Banja Luci“¹ Krsna slava grada Zvornika je Sveta Petka Trnova koja se smatra i zaštitnicom grada. Ovaj praznik se obilježava 8. augusta koji počinje s svetom liturgijom a nastavlja s povorkom kroz grad na čelu s ikonom Svete Petke Trnove. Ovaj dan se obilježava kao javni praznik koji se čestita svim građanima Zvornika a organizuje se u sklopu gradske manifestacije „Ljeto u Zvorniku“²

Ovaj problem nije do sada ozbiljno tretiran. Komisija smatra da sekularna država ima obavezu zaštititi svakog pojedinca od diskriminacije i indoktrinacije, a naročito diskriminacije po osnovu vjere i vjerskog uvjerenja.

Govor mržnje i krivična djela iz mržnje su i dalje prisutna u našem društvu. Institucije BiH nisu pokazale dovoljno spremnosti i kapaciteta u borbi protiv ove negativne i društveno vrlo opasne pojave. Govor mržnje naročito prisutan na društvenim mrežama, a koje nisu do sada dovoljno tretirane u primjeni pravosudnih instanci. Za pohvalu je odluka Kantonalnog suda u Travniku u predmetu **Br. 49 0 K 041 354 18 Kž** kojom je osuđeni za krivično djelo iz mržnje³ osuđen na 9 mjeseci zatvora i 10500KM naknade štete za oštećenu.

---

1 <https://www.nezavisne.com/novosti/banjaluka/Liturgijom-pocelo-obiljezavanje-krsne-slave-grada-Banjaluka/542235> (pristupljeno 3.9.2019.)

2 <http://www.gradzvornik.org/2019/08/09/proslavljena-slava-grada-zvornika/?script=lat> (pristupljeno 13.2.2020.)

3 čl. 362 st. 2 a u vezi čl. 2. tačka 11 KZ FBiH

OPĆE INFORMACIJE

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je 13. 9. 2012. godine donio odluku o formiranju Komisije za slobodu vjere kao nezavisnog, stručnog i savjetodavnog tijela Rijasetu koja treba pomoći Rijasetu kako bi uspješnije izvršio svoju ustavnu dužnost staranja o vjerskim pravima muslimana.

Komisija je nadležna za: promociju poštivanja slobode vjere, evidentiranje povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice, informiranje pripadnika Islamske zajednice o njihovim vjerskim pravima i načinima pravne zaštite, saradnju sa državnim institucijama i srodnim organizacijama u zemlji i inostranstvu, predlaganje Rijasetu IZ-e zauzimanja stava ili aktivnosti po pitanju eventualne povrede prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice. Komisija podnosi izvještaj Rijasetu o stanju prava na slobodu vjere pripadnika Islamske zajednice jednom godišnje. Komisija ima devet članova/ica, u sastavu: Remzija Pitić, predsjednik komisije, dr. Dževada Šuško, mr. Emir Kovačević, potpredsjednik Komisije, Emir Mehmedović, Ahmed Purdić, Mirsad Karić, Mensur Karadža, dr. Ekrem Tucaković, Hikmet Karčić. Sekretar Komisije je Nihad Mehmedović.

Komisija djeluje u svjetlu važećih odredbi o pravu na slobodu vjere u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, a prije svega:

A. EVROPSKE KONVENCIJE O LJUDSKIM PRAVIMA

1. Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja i slobodu čovjeka da, bilo sam ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje obredima, poučavanjem, praksom i pridržavanjem.

2. Sloboda ispovijedanja vjere ili uvjerenja može biti podvrgnuta samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i neophodna su u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja i morala ili radi zaštite prava i slo-

boda drugih (član 9. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, *Rim, 4. novembra 1950.*).

B. USTAVA BOSNE I HERCEGOVINE

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima (čl. 2. st. 2.).

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: ... g) Slobodu misli, savjesti i vjere (član 2. st.3.)

C. ZAKONA O SLOBODI VJERE I PRAVNOM POLOŽAJU CRKAVA I VJERSKIH ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI

Svako ima pravo na slobodu vjere i uvjerenja, uključujući slobodu javnog ispovijedanja, odnosno neispovijedanja vjere. Isto tako, svako ima pravo prihvatiti ili promijeniti vjeru, kao i slobodu - bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno - da na bilo koji način očituje svoja vjerska osjećanja i uvjerenja obavljanjem obreda, izvršavanjem i pridržavanjem vjerskih propisa, držanjem do običaja i drugih vjerskih aktivnosti. Svako ima pravo na vjersku pouku, koju će vršiti samo osobe koje na tu službu imenuje službeno tijelo ili predstavnik njegove crkve ili vjerske zajednice - kako u vjerskim ustanovama tako u javnim i privatnim predškolskim ustanovama i osnovnim školama te višim nivoima obrazovanja što će se regulirati posebnim propisima. (čl. 4. st. 1.)

D. ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Prema ovom zakonu diskriminacija je na osnovu vjere i uvjerenja svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu vjere ili uvjerenja, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućí ili ugrožava pri-

znavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života (čl. 2. st. 1.). Zabrana ovakve diskriminacije primjenjuje se na sve javne organe kao i na sva fizička ili pravna lica, kako u javnom tako i u privatnom sektoru, u svim oblastima, a naročito: zaposlenja, članstva u profesionalnim organizacijama, obrazovanja, obuke, stanovanja, zdravstva, socijalne zaštite, dobara i usluga namijenjenih javnosti i javnim mjestima te obavljanja privrednih aktivnosti i javnih usluga. (čl. 2.).

SAŽETAK IZVJEŠTAJA O RADU KOMISIJE ZA SLOBODU VJERE RIJASETA IZ-e TOKOM 2019.

Komisija je tokom 2019. godine održala tri redovne sjednice. Zaprimila je ukupno pet prijava, od toga četiri prijave su bile u nadležnosti Komisije. Predstavnici/ce Komisije su pored ovoga održavali sastanke sa zainteresiranim stranama za poboljšanje uslova za konzumiranje prava na slobodu vjere, te sa tijelima i/ili institucijama nadležnim za slobodu vjere u BiH ili neki konkretan segment važan za mandat Komisije. Jedna od značajnijih aktivnosti je saradnja sa zastupnicima na polju izmjene zakonskih odredbi kojima se ograničava pravo na slobodu vjere. Također, Komisija je nastavila svoj rad na primanju prijava povrede prava na slobodu vjere e-mailom, putem formulara u elektronskoj ili štampanoj formi.

PRIKAZ REGISTRIRANIH SLUČAJEVA KRŠENJA PRAVA NA SLOBODU VJERE MUSLIMANA U BiH ZA 2019.

A. PRIJAVE KOJE JE DIREKTNO PRIMILA KOMISIJA ZA SLOBODU VJERE RIJASETA ISLAMSKJE ZAJEDNICE BiH TOKOM 2019.

Komisija za slobodu vjere Rijasetu Islamske zajednice u BiH je tokom 2019. godine ukupno zaprimila pet prijava - od toga četiri prijave su bile u nadležnosti Komisije. Prijave su podnosile osobe koje su smatrale da su njihova prava prekršena. Slijedi kratak prikaz registriranih slučajeva:

1. Komisija je zaprimila prigovor pripadnice Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, zbog uskraćivanja prava na nošenje mahrame na poslu. Podnositeljica navodi kako joj se već duže vrijeme onemogućava da nosi mahramu na poslu i da je zbog nošenja mahrame sankcionisana suspenzijom na 7 mjeseci i zabranom napredovanja u službi u periodu od tri godine, a nakon što je sudskom odlukom vraćena na posao, prebačena je na drugo radno mjesto mimo njene volje. Također, navodi da je ponovo upozorena da ukoliko nastavi dolaziti na posao s mahramom može ostati bez posla, te da se na nju vrši pritisak da se slika za vojnu iskaznicu bez mahrame.

2. Komisija je zaprimila inicijativu građanina Sarajeva da se u svim osnovnim i srednjim školama u Kantonu Sarajevo obezbjedi prostor za obavljanje molitve za učenike i nastavno osoblje. Kao pozitivan primjer navodi praksu u jednoj školi u Beču u Austriji u kojoj je u školskim prostorijama obezbjeđen prostor za obavljanje molitve različitih vjerosipovjesti.

3. MIZ Stolac se obratio Komisiji u vezi zahtjeva za pomoć kod Općine Stolac u cilju obezbjeđenja parcele za mezarje zbog nedostatka ukopnih mjesta u potoječim mezarjima. U prijavi se

navodi da općina ne odgovara na njihove zahtjeve, što smatraju diskriminacijom prema muslimanima.

4. Komisija je zaprimila prijavu Muftijstva bihačkog u vezi prijetnji upućenih imamu Emiru Nuhiću od strane Danela Rajkovića. Muftijstvo napominje da se radi o ponovljenim prijetnjama, te traži da se obavijeste nadležni državni organi s ciljem otkrivanja i procesuiranja počinioca i zaštite imama.

B. SLUČAJEVI REGISTRIRANI KROZ PRAĆENJE MEDIJA TOKOM 2019.

U ovom dijelu prezentirani su slučajevi registrirani putem praćenja medija tokom 2019. godine a tiču se povrede prava na slobodu vjere u BiH. Podijeljeni su u sljedeće grupe:

1. Slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice.; 2. Verbalni i fizički napadi; 3. Diskriminacija u javnim ustanovama; 4. Govor mržnje i islamofobija. Ovi napadi registrirani su na cijelom području BiH, najčešće u povratničkim područjima.

1. Registrirani slučajevi sknavljenja džamija, mezarja i drugih objekata Islamske zajednice

---

Prijedor, 6.3.2019. Na ulazu u harem džamije u Prijedoru osvanuli uvredljivi grafiti

U utorak, 5. marta, nepoznati počinioci su ispisali uvredljive grafitne s porukama (četiri S) na ulazu u harem Čaršijske džamije u Prijedoru, te na obližnjoj garaži. Sknavljenje ovog vjerskog objekta u Prijedoru, i pratećih objekata koji pripadaju Islamskoj zajednici nije prvi put. Ovaj objekat je napadnut i osknavljen i 2014. godine kada su polomljena stakla na prozorima Čaršijske džamije. Prijedor je mjesto užasnih stradanja, logora i drugih zločina protiv čovječnosti pa su time ovakve poruke još opasnije.

Zvornik/Bijeljina, 13.6.2019. Poruke mržnje na mezarju i džamiji u Zvorniku i Bijeljini

Na ovom području u 2019. godini registrirano je više slučajeva koji su uznemirili muslimane, pripadnike Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Najprije su u noćnim satima 7. juna 2019. godine, u gradskom mezarju Kazanbašča u Zvorniku, nepoznate osobe porušile četiri nišana, te je načinjena značajna materijalna šteta, a nišani su potpuno uništeni ili u znatnoj mjeri oštećeni. Nepoznate osobe su 11. i 12. juna 2019. godine na oglasnoj tabli ispred Atik-džamije u Bijeljini, na ulaznim vratima u haremu džamije i na ulaznim vratima službenih prostorija Medžlisa Islamske zajednice Bijeljina, postavili uvredljive i prijeteće letke. Na letcima su nacrtani nož i žica, te ispisano 'Srebrenica', postavljen je letak na kojem je mapa Kosova s natpisom 'Otađbina je ovo Srbina' i letak sa likovima, među kojima je i lik Draže Mihailovića, s natpisom 'Naši preci padoše davno, ime ti Srbijo postade slavno', O navedenim događajima u Bijeljini i Zvorniku, kažu, obaviještene su policijske uprave u ovim gradovima. Nema informacija o rezultatima istrage.

Gacko, 23.9.2019. Rajković izvršio veliku nuždu ispred džamije Mehmet age Zvizdića u Gacku, pa slao poruke imamu Nuhiću

Riječ je o psihičkom bolesniku koji je u više navrata slao uvredljive poruke. Nakon niza verbalnih prijetnji imamu Nuhiću, koji je stotinama kilometara udaljen od njega, počeo je da djeluje agresivno. Ne treba zaboraviti da je taj čovjek svojim roditeljima bacio bombu prije nekih 12 godina. Snimak sa videonadzora ispred džamije pokazuje da je Danel Rajković ispred centralne džamije Mehmet age Zvizdića u Gacku izvršio veliku nuždu. Policijska uprava Trebinje je potvrdila da "policijski službenici postupaju po prijavi". Protiv počinioca se vodi proces pred sudom.

Tuzla, 12. maj 2019. – Skidanje zastava Islamske zajednice i Bosne i Hercegovine

U jutarnjim satima 12. maja 2019. godine, nepoznata osoba ili više njih u haremu džamije u Novoj Kasabi pokidali su državnu

zastavu Bosne i Hercegovine, a zastavu Islamske zajednice skinuli i odnijeli. Ovaj napad na imovinu Islamske zajednice je pokušaj zastrašivanja povratnika i izazivanje nemira u područjima gdje je počinjen genocid i gdje je stotine masovnih grobnica žrtava genocida.

Banja Luka, 10.4.2019. Uvredljivi natpisi na džamiji u izgradnji

Nepoznata osoba, ili više njih, ispisali su uvredljive natpise na džamiji u izgradnji Arnaudiji u Banjoj Luci. Policajci iz Banje Luke su obavili uviđaj i istakli da preduzimaju potrebne mjere i radnje s ciljem utvrđivanja svih okolnosti ovog djela. O počinjenim djelima izazivanja mržnje i napada na imovinu Islamske zajednice je upoznat tužilac Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka. Policijska uprava Banja Luka osuđuje svaki vid ispoljavanja netrpeljivosti, uvredljivih sadržaja i nasilničkog ponašanja - saopćeno je iz PU Banja Luka. Na Arnaudiji su ispisani znakovi kukastog krsta, četiri slova "s" i natpis "Turk rauss", i na zaštitnoj limenoj ogradi oko gradilišta, vidljiv je natpis četiri "s".

2. Verbalni i fizički napadi

Gacko, 13.8.2019. Muškarac u Gacku pred policajcem tukao putnika psujući mu "muslimansku majku"

Muškarac koji je nasrnuo na čovjeka je identificiran kao Saša Lažetić iz Nevesinja. On je na autobuskoj stanici u Gacku na očigled policajca tukao čovjeka, navodno romske nacionalnosti, psujući mu muslimansku i balijsku majku. Snimak pokazuje policajca koji to mirno posmatra i ne reagira.

Bosanski Novi, 17.3. 2019. Prijetnje imamu Emiru Nuhiću

Imam u džematu Blagaj, u Bosanskom Novom strahuje za sopstveni, ali i život svoje supruge i troje maloljetne djece, nakon poruka i prijetnji smrću koje je od izvjesnog Danela Rajkovića dobio putem Facebooka. Rajković se Nuhiću obratio putem messenger-a na Facebook stranici „Džemat Blagaj Emir Nuhić“, koju je blagajski

imam pokrenuo kako bi svoje džematlije mogao obavještavati o aktivnostima džemata. Prijetnje imamu se ponavljaju često i svaki put su prijavljene policiji. U tim porukama, Rajković je Nuhića nazvao balijom, te mu uz pogrdne riječi i psovke na račun islama, poručio i sljedeće: „Silovao bih ti kćerku i ženu u džamiji, a ti kao pas zavezan da gledaš. Onda bih te zaklao i zapalio džamiju“. Rajković je u ponovljenim porukama spomenuo i ruskog predsjednika Vladimira Putina, za kojeg je poželio da „poludi i počne ubijati muslimane kao Hitler Jevreje, da počne bacati nuklearne bombe po svim većim muslimanskim gradovima, kao što su Teheran, Istanbul, Bagdad, Kairo...“ „Trebalo bi bar prepoloviti broj muslimana u svijetu, jer islam je zlo. Treba vam izmisliti neku bolest kao što je HIV u Africi, pa da krepajete i djeca da vam crkavaju. Pala je na Markale!!! Nož, žica, Srebrenica!!!“ Naglašava kako čvrsto stoji iza svojih prethodno izrečenih riječi, te navodi da će se „Turcima lično napiti krvi“, i da mu za to treba samo automat s četiri okvira i nekoliko bombi. „Samo, pored mene nema muslimana, sve su četnici. Ali smislit ću nešto. Treba mi gomila Turaka da pucam po njima i bacim bombe“...

Trebinje, 19.7.2019. Trebinjskom imamu Sadmiru Mustafiću pod prozorom pjevali četničke pjesme

U Trebinju je ponovo zabilježeno zastrašivanje povratnika. Sadmiru Mustafiću, imamu i sekretaru Medžlisa islamske zajednice Trebinje je grupa mladića pod prozorom uzvikivala brojne uvrede. Oni su pod prozor stigli s očitom namjerom da prestraše imama Mustafića spominjući Dražu Mihajlovića, četnike i Srebrenicu... Imam je u tome trenutku bio u kući sa suprugom i malodobnom djecom. Slučaj je prijavljen policiji. Policija je rastjerala prestupnike sa mjesta Međutim, na tome se uvijek sve i završi. Prethodni trebinjski imami također su ukazivali na slične slučajeve u kojima su brojne osobe u alkoholiziranom stanju dolazile pred džamije i njihove kuće kako bi vrijeđali njih i druge vjernike.

Rogatica, 2.6.2019.

Elvir Bahto iz Rogatice, nakon što ga je napao komšija Milan, kazao je za da je policija 1.6.2019. godine pritvorila napadača, ali

da je naredni dan pušten na slobodu. Napad se dogodio kada je Bahto krenuo sam na iftar, u mjesecu posta ramazanu. Napadač mu je psovao tursku i ustašku majku. Onda je nasrnuo na automobil i lopatom razbio šoferšajbnu. Policija je intervenirala, i ponovo privela nasilnika.

Banja Luka, 17.8.2019. Sankcionisan zbog vrijeđanja imama

Osoba D. V. je sankcionisana uručivanjem prekršajnog naloga zbog vrijeđanja odnosno prekršaja iz člana 8. Zakona o javnom redu i miru. Nakon prijave policija je identificirala osobu D. V. iz Banje Luke koji je iz vozila u pokretu vrijeđao vjerskog službenika u ulici Gorana Radulovića Bimbe u Banjoj Luci. Osoba D. V. je sankcionisana uručivanjem prekršajnog naloga zbog vrijeđanja imama ispered objekta Dolačke džamije.

3. Diskriminacija u javnim ustanovama

U bh. entitetu RS mnoge škole još uvijek nose naziv „Sveti Sava“, koji je neprihvatljiv za Bošnjake. Činjenica da se u srednjim i osnovnim školama obilježava pravoslavna slava „Sveti Sava“, pokazuje da reforme obrazovanja u RS-u nisu uspješno provedene do kraja. Kako bi obrazovni proces u ovom entitetu bio uspostavljen po evropskim i svjetskim standardima, neophodno je da se ukinu svi elementi vjerske, nacionalne i svake druge diskriminacije. Planirano usklađivanje nastavnih planova i programa bh. entiteta RS i Republike Srbije, predstavlja kršenje Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju Bosne i Hercegovine i agresiju na obrazovni sistem Bosne i Hercegovine. Onemogućavanje Bošnjacima izučavanja nastave na bosanskom jeziku i nacionalne grupe predmeta, dodatno ukazuje na diskriminaciju Bošnjaka u bh. entitetu RS.

Srebrenica, 14.10.2019.

Vjerski program, koji je 14.10.2019. godine upriličio načelnik i općinska administracija, predstavljen kao “obilježavanje slave Općine”, predstavlja direktno i grubo kršenje Statuta Općine Srebrenica i nezakonito nametanje jednonacionalnog i jednovjerskog praznika svim građanima Srebrenice, što je kršenje sekularnog

principa i vid vjerske i etničke diskriminacije. Prema Statutu općine Srebrenica Dan općine Srebrenica obilježava se 11. marta, i to je jedini datum koji se zvanično obilježava i koji se može obilježavati kao Dan Općine. Pokušaj načelnika Srebrenice, predstavlja izraz njegove politike svojatanja Srebrenice, kao isključivo srpske općine, u kojoj nema mjesta za Bošnjake, što ima posebnu simboliku u gradu u kojem je izvršen genocid.

4. Govor mržnje i islamofobija

Vlasenica, 23.4.2019. Prijeteće poruke imamu u Vlasenici

Policiji u Vlasenici je ponovo prijavljeno da je osoba inicijala S. S. iz Živinica, putem telefona slala poruke prijetećeg i uvredljivog sadržaja vjerskom službeniku Islamske zajednice iz Vlasenice. Iz Policijske uprave Zvornik je saopćeno da su postupili po prijavi te o svemu obavijestili dežurnog tužioca Okružnog javnog tužilaštva Istočno Sarajevo. Također, podsjećaju da je Policijskoj stanici Vlasenica 20. aprila prijavljeno da je nepoznata osoba upućivala prijeteće vjerskom službeniku iz Vlasenice, te da je tada identifikovan S. S. iz Živinica, koji je prekršajno sankcioniran.

Bosanska Gradiška, 5.5.2019.

Facebook stranica džemata Obradovac kod Bosanske Gradiške objavila je prijeteći video materijal u kojem muškarac izlazi iz automobila i simbolično pokazuje pucanje iz oružja na džamiju. Vjernici u mjestu Obradovac kod Bosanske Gradiške su, iščekujući početak ramazana, vrijeđani na vjerskoj osnovi. Ovaj incident se desio u poslijepodnevnim satima, a sve je zabilježio videonadzor ispred džamije. "Pred prvi ezan za početak ramazana naše pojedine komšije nam upućuju 'srdačne' čestitke povodom našeg najvećeg mjeseca urlajući uz četničke pjesme, psujući nam balijske i muslimanske majke, mahajući zastavama uz gromoglasno uzvikivanje balije na kolac, porušit ćemo sve džamije i poubijati sve muslimane. Kako se može vidjeti na snimku pojedini su izlazili iz auta uz simbolično upiranje 'oružja' na džamiju i 'pucajući' na nju. Mi vjernici u velikom strahu dočekujemo ramazan", naveli su u ovom džematu.

Foča, Aladža-džamija

Osoba po imenu V.M. je na svom profilu na Facebook-u objavila fotografije sa likom presuđenog ratnog zločinca Ratka Mladića na svojoj majci. Fotografije su nastale ispred Aladže džamije u Foči, kulturnog spomenika nulte kategorije. Ova džamija je, ponovo izgrađena nakon planskog, sistematskog rušenja 1992. godine. Njeno otvorenje je obavljeno 4. maja 2019. godine. Slika sa fotografijom ratnog zločinca je objavljena istovremeno i sa ratnim fotografijama V.M. na kojima se vidi sa oružjem na ulaznim vratima Aladžinog dvorišta.

Široki Brijeg, 1.12.2019.

Na utakmici nogometne Premijer lige BiH između Širokog Brijega i Zvijezde 09 navijači domaćeg tima na tribinama istakli sliku Slobodana Praljka osuđenog za ratni zločin. Delegat utakmice u zapisniku je naveo da se radi o diskriminatornom ponašanju.

PROPISI KOJI SADRŽE SPORNE ODREDBE

Pojedini zakoni sadrže sporne odredbe sa apsolutnom zabranom javnog vjerskog izražavanja, kao npr. zakoni o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta, zatim zakoni o sudovima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu te Zakon o državnoj službi u Federaciji BiH.

Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine⁴ u čl. 36. st. 3. navodi da je dužnost policijskih službenika da budu „nepriistrasni i da se suzdrže od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok su na dužnosti“. Identičnu formulaciju sadrže Zakon o policijskim službenicima Federacije BiH⁵ u čl. 36. st. 3.; Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske⁶ u čl. 39. st. 3. i Zakon o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁷ u čl. 48.st. 3.

Zabrana javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja sadržana je i u zakonima o sudovima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu. U čl. 13. st. 1. Zakona o sudovima u Federaciji BiH⁸ se kaže da: „Suci i službenici Suda ne smiju ispoljavati bilo kakvu vjersku, političku, nacionalnu ili drugu pripadnost za vrijeme obavljanja službenih dužnosti.“ Identičnu formulaciju sadrži i Zakon o sudovima Republike Srpske⁹ u čl. 13. st. 1., dok Zakon o sudovima Brčko distrikta¹⁰ u čl. 14. ima sličnu odredbu koja glasi: „Sudije ne smiju isticati oznake vjerske, političke, na-

4 Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine Sl. glasnik broj 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12

5 Zakonu o policijskim službenicima Federacije BiH (*Službene novine Federacije BiH*, br. 27/05 i 70/08)

6 Zakon o policijskim službenicima Republike Srpske (*Službeni glasnik Republike Srpske* br.20/14)

7 Zakonu o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine*, brojevi: 41/07, 04/08, 36/09 i 60/10)

8 Zakon o sudovima u Federaciji BiH (*Sl.novine FBIH* 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14)

9 Zakona o sudovima Republike Srpske (*Službeni glasnik Republike Srpske*, broj 111/04, broj 109/05), broj 37/06, broj 119/08, broj 58/09)

10 Zakon o sudovima Brčko distrikta, (*Sl. gl. BD BiH* 19/07, 20/07, 39/09 i 31/11)

cionalne ili druge pripadnosti, niti se takve oznake smiju isticati bilo gdje u sudskim prostorijama.“ Zakon o sudu Bosne i Hercegovine¹¹ nema takvu ili sličnu odredbu koja bi se odnosila na vjerska ograničenja.

U Zakonu o državnoj službi u Federaciji BiH¹² u čl. 17. st. 3. se kaže: a) da je državni službenik nepristrasan a naročito da se „suzdržava od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja i ne zloupotrebljava vjerska uvjerenja“. Za razliku od ovog zakona, Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine¹³ u čl. 14. st. 3. ističe se da: a) ne spominje vjerska uvjerenja i ograničava se zabrana državnim službenicima na „javno ispoljavanje svojih političkih uvjerenja“. Također, u Zakonu o državnim službenicima u Republici Srpskoj¹⁴ u čl. 6. st. 3. ograničava se na zabranu „zastupanja političkih uvjerenja“. Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹⁵ primjenjuje načelo političke nezavisnosti pa se u čl. 4.st. 9. navodi da „službenicima, odnosno namještenicima u radu nije dozvoljeno da potpadaju političkom uticaju, niti da u toku radnog vremena promovišu ideje političkih stranaka“. Drugim riječima, kada govorimo o zakonima o državnoj službi, samo Zakon o državnoj službi Federacije BiH postavlja vjerska ograničenja.

Sporne odredbe iz gore navedenih zakona sadrže apsolutnu zabranu javnog vjerskog izražavanja. Želimo naglasiti da čl. 9. st. 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima štiti vjersko izražavanje „privatno i javno“ uključujući javna mjesta i radno mjesto.¹⁶ Vjersko izražavanje na radnom mjestu može biti ograničeno samo ako su ispunjeni uvjeti iz stava 2. čl. 9. Evropske

---

11 Zakon o sudu BiH (*Službeni glasnik Bosne i Hercegovine* br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/03, 37/03, 42/03, 4/04, 9/04, 35/04, 61/04, 32/07)

12 Zakon o državnoj službi Federacije BiH, *Službene novine Federacije BiH*, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06 i 04/12

13 Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (***Službeni glasnik BiH*, br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12**)

14 Zakon o državnim službenicima (*Sl. glasnik RS*, br. 118/2008, 117/2011, 37/2012 i 57/2016)

15 Zakon o državnoj službi u organima javne uprave Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj 9/14)

16 Eweida i dr. v. UK, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 27. 5. 2013. god. pristupljeno 29. 1. 2018. file:///D:/MRV%20-%20Emir/Downloads/001-115881.pdf

konvencije o ljudskim pravima. Potrebno je izmijeniti sporne odredbe iz gore navedenih zakona na način da se ograničava vjersko izražavanje samo ako takvo izražavanje narušava nepristrasnost rada institucije i kada je neophodno u demokratskom društvu, a kako je predviđeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima u čl. 9. st. 2.

PREPORUKE

Komisija za slobodu vjere ima sljedeće preporuke:

1. Nužno je čim prije potpisati Ugovor između Islamske zajednice i države Bosne i Hercegovine u kojem će se uvažiti specifičnosti islamskih propisa.

2. Potrebno je provoditi različite projekte i edukacijske programe u cilju podizanja svijesti o osudi i prevenciji napada na objekte i imovinu vjerskih zajednica na cijelom području Bosne i Hercegovine te napade na vjerske objekte kroz izmjenju zakonskih propisa pa ih tretirati kao krivična djela i osigurati postavljanje nadzornih kamera, pogotovu na mjestima ponovljenih napada, kako bi se njihov broj smanjio a počinioci lakše identificirali. Potrebno je graditi uvjete za poboljšanje rada nadležnih organa kako bi počinioci napada na vjerske objekte bili strožije sankcionirani.

3. Potrebno je raditi na harmonizaciji i usklađivanju zakonskih propisa u BiH s Evropskom konvencijom o osnovnim ljudskim pravima i slobodama te Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica, kao i sa propisima i ustaljenom praksom Ujedinjenih naroda, Vijeća Evrope i OSCE-a kako bi sloboda vjere bila adekvatno osigurana i zaštićena.

4. S obzirom da su sve češće pritužbe na povredu vjerskih prava na radnom mjestu, predlažemo sljedeće:

- Potrebno je usvojiti zakonske odredbe koje bi omogućile neplaćeno odsustvo petkom za obavljanje džuma-namaza¹⁷ ili mogućnost da se taj sat naradi u toku sedmice te omogućiti obavljanje namaza/molitve na radnom mjestu kada to uvjeti i

---

17 Zakon o radu Federacije BiH sadrži ovu odredbu (čl. 44. navodi da je „poslodavac dužan“ omogućiti radniku na njegov zahtjev odmor u trajanju od jednog sata za jedan dan u sedmici) međutim, zakoni o radu u RS-u i Distriktu Brčko nemaju takvu odredbu.

poslovni proces omogućavaju na način da se omogući pauza u trajanju od 10 min.¹⁸

- Potrebno je da Pravila službe ili Pravila odijevanja u određenim institucijama omoguće razumno prilagođavanje uzimajući u obzir vjerske razloge.

---

18 GUIDELINES FOR LEGISLATIVE REVIEWS OF LAWS AFFECTING RELIGION OR BELIEF usvojen od strane Venecijanske komisije na 59. plenarnoj sjednici (Venecija, 18-19. jun 2004), str 15; file:///D:/MRV%20-%20Emir/Documents/ODIHR/guidelines%20Venecijanska%20komisija%202004%20vrijeme%20za%20dzumu.pdf

PRILOG IZVJEŠTAJU

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Presuda Ustavnog suda BiH u predmetu Safet Softić protiv BiH

U presudi br. U-8/17 od 30. 11. 2017. g. Ustavni sud BiH utvrdio je povredu prava na slobodu vjere u predmetu Safet Softić protiv BiH. U ovom predmetu Ustavni sud BiH je ocjenjivao ustavnost odredbe Pravilnika u Graničnoj policiji koje su apsolutno zabranjivale nošenje brade. Ustavni sud je zaključio da su *„apsolutnom zabranom nošenja brade policijskim službenicima Granične policije BiH dok su u uniformi prekršeni pravo na privatni život i pravo na slobodu vjere zagwarantirani članom II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije budući da sporna mjera ne slijedi opće ciljeve propisane stavom 2. čl. 8. i čl. 9. Evropske konvencije.“* Drugim riječima, Granična policija može propisati dužinu brade ali ne može *„apsolutno“* zabraniti nošenje brade. Takođe, u izdvojenom mišljenju sudije Ustavnog suda BiH, Tudora Pantirua koji je glasao za povredu prava na slobodu vjere u ovom predmetu, se navodi da je Ustavni sud BiH u ovom predmetu trebao ocjenjivati i ustavnost Zakona o policijskim službenicima BiH jer je sporni pravilnik donešen na osnovu ovog Zakona.

Apelacija Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu u predmetu Hamidović protiv Bosne i Hercegovine

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je 5. 12. 2017. g. donio Presudu u predmetu Hamidović protiv Bosne i Hercegovine (predmet br. 57792/15). Presuda u kojoj je utvrđena povreda člana 9. (sloboda vjere ili uvjerenja) Evropske konvencije o ljudskim pravima je donešena sa šest glasova „za“ i jednim glasom „protiv“. Gosp. Hamidović, svjedok u krivičnom postupku, 2012. godine udaljen je iz sudnice Suda BiH, i osuđen zbog nepoštivanja suda. Izrečena mu je novčana kazna u iznosu 10.000 KM jer je odbio ski-

nuti kapu. Sud u Strazburu je utvrdio da ništa nije ukazivalo na to da se g. Hamidović ponašao drsko tokom suđenja. Zbog toga, u jednom demokratskom društvu, nije bilo nužno kazniti ga zbog nepoštivanja suda samo zato što je odbio skinuti kapu koju nosi iz vjerskih razloga. Time je povrijeđeno njegovo temeljno pravo na manifestiranje vjere definisano u čl. 9. Evropske konvencije.

Sudska odluka u predmetu Janja Martina Katović protiv Općine Glamoč

Janja Martina Katović, časna sestra iz Glamoča, nakon šest godina dobila je spor protiv općine Glamoč koja je mora imenovati za ravnateljicu vrtića. Naime, u ponovljenom postupku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH, odbijena je revizija općine Glamoč čime su zapravo potvrđene presude nižih sudova kojima je utvrđena diskriminacija Janje Martine Katović zbog toga što je redovnica. Stoga je općini Glamoč naloženo da Janju Martinu Katović imenuje ravnateljicom vrtića. Podsjetimo, časna sestra Katović se jedina prijavila na raspisani konkurs na mjesto direktorice glamočkog vrtića, no do imenovanja nikada nije došlo zbog protivljenja Općinskog vijeća, premda je zadovoljavala sve uslove. Na spomenutu dužnost imenovalo ju je Upravno vijeće vrtića, dobila je i podršku Vijeća roditelja u kojem su predstavnici sva tri naroda, ali to nije potvrdilo Općinsko vijeće nakon čega je oštećena pokrenula sudski spor. Dvije ranije presude kantonalnog i općinskog suda u Livnu potvrdile su postojanje diskriminacije u slučaju njezinog imenovanja na mjesto ravnateljice glamočkog vrtića. Pravna borba zaključena je u ponovljenom postupku pred Vrhovnim sudom Federacije BiH koji je odbio reviziju općine Glamoč, a čime su zapravo potvrđene presude nižih sudova kojima je utvrđena diskriminacija iz vjerskih razloga.

Vlada Kantona Sarajevo

28.01.2020. godine Vlada KS donijela je zaključak kojim se nalaže svim organima uprave, upravnim organizacijama, javnim ustanovama i preduzećima (škole, zdravstvene i ustanove socijalne zaštite i dr.) čiji je osnivač Kanton Sarajevo, a koje pružaju usluge

ishrane, da prilagode jelovnike tradicionalnim i vjerskim običajima građana.

“Obaveza je da, uvažavajući Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u BiH i poštujući tradicionalne zahtjeve nacionalnih i vjerskih običaja (**halal proizvodi, halal klanje, košer hrana, posna hrana u skladu sa kanonskim propisima Srpske pravoslavne crkve, vegetarijanska hrana** i sl.), normativno propišu da se u dane posta osigurava korisnicima obroka - licima koja izraze za tim želju, da se tekući i/ili suhi obrok priprema i dijeli prema tradicionalnim običajima vjere, da se organizacija ishrane u vrijeme vjerskih praznika usklađuje sa nacionalnim i vjerskim specifičnostima, da se ishrana organizira na način da se ispoštuje vjerski propis i redovita ishrana, da se asortiman i norme potrošnje artikala ishrane usklađuju sa vjerskim običajima.”

Imajući u vidu činjenicu da je za usklađivanje normativnih akata u skladu sa predloženim zaključkom potrebno određeno znanje vjerskih propisa i običaja u ishrani za vjernike, nosiocima aktivnosti iz ovog zaključka Vlada je preporučila da se konsultiraju sa nadležnim crkvama i vjerskim zajednicama.

Komisija je zadovoljna saradnjom državnih institucija u predmetima koji su tretirani u 2019. godini, kao i korektnim odgovorima institucija na zahtjev Komisije da se očituju o pojedinim predmetima. Komisija je uočila da su organi gonjenja u 2019. bili ažurniji u otkrivanju i gonjenju počinitelaca djela kojima se krše prava na slobodu vjere.